

Kiswahili 102/2

Form 3

MARCH EXAMINATION 2021

2 hours

Additional Materials:

- Soft clean eraser
- Soft pencil (type B or HB recommended)

Read these instructions first

This paper contains 4 sections. Answer all questions in the spaces provided.

Do **not** use staples, paper clips, and glue or correction fluid.

Any rough working should be done in the rough work booklet provided.

NAME: .....

DATE: .....

SCORE:

TOTAL MARKS:

[Turn over]

1.UFAHAMU (ALAMA 15)

Soma kifungu kifuatacho halafu ujibu maswali uliyoulizwa

Tsunami, tetemeko la ardhi baharini, iliyotokea Desemba mwaka 2004 katika bara la Asia ilikuwa na athari kubwa sana. Watu wasiopungua 170,000 walipoteza maisha yao kutokana na mawimbi yaliyotufulia na tsunami hiyo katika Bahari ya Hindi. Madhara na maafa hayo yalitanda hadi maeneo ya mbali kama upwa wa Afrika Mashariki ulio na umbali wa takribani kilometa 7,000 kutoka kitovu kikuu cha tsunami hiyo. Janga hili limeibua mjadala kuhusu madhara yanayotokana na nguvu za kimaumbile. Nguvu za kimaumbile zina uwezo wa kuzua majanga yasiyoweza kutarajiwa. Mlima wa volkeno uliotulia unaweza kuvuvumka na kutapakaza zaha ambayo inaweza kuua maelfu ya watu kama ilivyotokea huko nchini Kongo.

Majanga ya kimaumbile huweza kusababisha maafa, misiba na tanzia isiyokuwa na mshabaha. Sio rahisi kuweza kutasawari akilini kiwango cha madhara ya majanga haya hadi yanapotokea. Baadhi ya majanga ya kimaumbile ni kama vimbunga vya vumbi, zilizala, mafuriko, tufani, radi, ukame na hata moto.

Licha ya kuwa binadamu hawana uwezo wa kuzuia kutokea kwake, zipo hatua ambazo zinaweza kuchukuliwa. Kwa mfano, yapo maeneo ambako kutokana na historia ni rahisi kujua ni majanga yepi ambayo huweza kutokea. Kuna maeneo ambako mafuriko hutokea kila zinaponyesha mvua za mvo. Jamii inayojikuta katika mazingira hayo inapaswa kujua ni hatua zipi za kuchukua. Mathalan ujenzi wa matuta, kuhimiza wakazi kusakini katika maeneo ya juu, kuwepo na huduma za dharura za kupambana na maradhi yanayochimbukana na ungi wa maji na kadhalika. Vivyo hivyo na ukame. Ni muhali kuweza kujua ukame utatokea lini. Hata hivyo, jamii inaweza kuchukua hatua fulani ambazo zinachangia kwenye ukame kamaukataji holela wa miti. Uchimbaji wa chemchemi ni njia nyingine inayoweza kutumiwa hasa kuhakikisha kuwa taraa ukame utazuka, watu hawataathirika kutokana na kuyakosa maji ya kutumia.

Wataalamu wameafikiana sasa kuwa baada ya tsunami iliyotokea lazima uwepo mfumo madhubuti wa kuweza kuudodosa mtikisiko wa ardhi ambao hutokea kwa muda kabla ya tetemeko lenyewe. Kwa njia hii watu wataweza kuonywa mapema na labda hasara kama iliyotokea kupunguzwa.

Maswali

(a) Toa kichwa mwafaka kwa makala haya. (Alama 2)

.....
.....

(b) Ni nini maana ya tsunami? (Alama 2)

.....
.....

(c) Ni lipi lililokuwa tokeo kuu la tsunami? (Alama 2)

.....
.....

(d) Eleza hatua zozote nne anazoweza kuzichukua binadamu kupambana na majanga ya kimaumbile.

(Alama 4)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

(e) Taja methali inayoweza kuufumbata ujumbe wa kifungu hiki. (Alama 2)

.....

(f) **Eleza maana ya maneno yafuatayo kama yalivyotumiwa katika kifungu hiki.**(Alama3)

(a) Kuvuvumka

.....

(b) Kutasawari akilini

.....

(c) Mvua za mvo

.....

2.MUHTASARI (ALAMA 15)

Soma taarifa hii ifuatayo kisha ujibu maswali

Kufaulu kwa lugha ya Kiswahili kutumika katika nyanja za sayansi na teknolojia kunategemea sana utekelezaji wa mpango wa kwanza wa kutumia Kiswahili kufundisha elimu ya juu. Wanafunzi wakiwa weledi wa kutumia lugha ya Kiswahili katika kujifunza masomo ya sayansi, ufundi itawasaidia kujenga moyo wa udadisi, moyo wa kujiamini na moyo wa kutafuta maarifa ya ziada, wao wenyewe kwa kusoma vitabu mbalimbali vikiwemo vitabu vilivyoandikwa kwa lugha ya Kiswahili.

Moyo huu wa udadisi ndio msingi wa mtu kuwa mbunifu na mvumbuzi wa vitu mbalimbali. Wanafunzi hujenga moyo wa udadisi na kujiamini ikiwa lugha inayotumika kufundisha inaeleweka vizuri kwao. Hali hii hujidhihirisha pale wanafunzi wanapouliza maswali ya kutaka kujua zaidi kuhusu mada wanazofundishwa darasani au mambo wanayosoma wenyewe katika vitabu vya rejea. Ari hii ya udadisi miongoni mwa wanafunzi huweza kuonekana kwa kupima aina ya maswali yanayoulizwa. Kimsingi, maswali yote yanayofikirisha na yasiyohitaji jibu la wazi, la moja kwa moja, yanasaidia sana kukuza moyo wa udadisi na kujiamini.

Kiswahili kinapaswa kuchukua dhima hii mpya ya kutumika katika nyanja za sayansi na teknolojia kwa sababu maendeleo ya jamii hupimwa kwa teknolojia ya kisasa iliyopo. Zamani ulimwengu ulionekana kuwa ni mkubwa lakini sasa hivi kwa kutumia teknolojia mpya ya mtandao wa mawasiliano, ulimwengu sasa unaonekana kuwa sawa na kijiji. Ili tusiachwe nyuma na wenzetu kimaendeleo, hatuhitaji tu kuwa watumiaji bali pia kuwa wachangiaji wa teknolojia hii mpya ya kisasa.

Tunahitaji teknolojia hii kwa lugha ya Kiswahili ili watu wengi zaidi wasiojua kutumia lugha za kigeni (Kiingereza, Kifaransa n.k) waweze nao kujifunza teknolojia hii mpya kwa Kiswahili. Mathalani, kwa kuanzia tunahitaji teknolojia iliyoandikwa kwa lugha ya Kiswahili yaani jinsi ya kutengeneza: *'Spellcheck'* ya Kiswahili kwa kutumia kompyuta, *'machine translation'* ya lugha ya Kiswahili na kutumia lugha nyingine muhimu duniani, mawasiliano ya mtandao kwa kutumia *barua-e* na jinsi ya kutengeneza programu mbalimbali za kompyuta kwa kutumia lugha ya Kiswahili. Jamii itanufaika sana na teknolojia hii mpya ikiwa tu itakuwa imeandikwa kwa lugha ya Kiswahili.

2. MASWALI

a) Andika anwani mwafaka kwa taarifa uliyosoma. (Maneno 5 –6)(Alama 1)

.....

- b) Kwa nini Kiswahili kinafaa kuafiki mabadiliko katika nyanja za sayansi na teknolojia?
(Maneno 55 – 65) (alama 8)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) **Fupisha aya ya kwanza na ya pili.**

(Maneno 50 – 60)

(Alama 6)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.MATUMIZI YA LUGHA

(ALAMA 40)

a) Sauti hizi hutamkiwa wapi

(alama 3)

p.....

dh.....

v.....

b) Andika kwa kinyume

alama 1

Nje kulikuwa kweupe

.....

c) Akifisha sentensi ifuatayo

alama 2.

je utakuja kwetu siku ya alhamisi

.....

d) onyesha Kundi Nomino (KN) na kundi tenzi (KT) katika sentensi zifuatazo (alama 4)

I. mtoto ataimba vizuri

.....

II. Amejiuzulu

.....

e) Andika sentensi zifuatazo ukizingatia maagizo mabanoni

(alama 2)

i. Magari yote yalitiwa vidhibiti mwendo

.....

ii. Alicheza akatuzwa

.....

f) Tunga sentensi TATU kulingana na maagizo haya

a. sentensi sahili.....

.....
b. sentensi ambatano.....

.....
c. sentensi changamano.....

g) changanua sentensi hii kwa njia ya vitawi

Alama 5.

Mama alimpikia mtoto uji kwa sufuria

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

h). Taja ngeli za nomino zifuatazo

Alama 2.

Ulezi.....

Mate.....

i). Kanusha sentensi ifuatayo

Alama 2.

Huyu ndiye nimitakaye

.....

j). Andika sentensi hizi katika hali ya udogo

Alama 2.

i) Chungu changu kimevunjika.....

.....

ii) Ngombe wangu ana ndama mkubwa

.....
.....

k). Andika katika usemi wa taarifa

Alama 2.

’sisi tunapenda mchezo wa soka,‘ Otieno alisema

.....
.....

l). Andika katika wingi

Alama 1.

Baka lililoko kipajini linatisha

.....

m). Andika maana TATU ya sentensi hii

Alama 3.

Alimpigia mpira

.....
.....
.....
.....
.....

n). Tambulisha viambishi Awali na Tamati katika neno;

Alama 3

walimpigia

.....

.....

o). Tofautisha nyakati hizi Alama 2.

Anakimbia .....

Akimbia .....

Alikimbia .....

Atakimbia .....

p). Tumia O rejeshi katika sentensi zifuatazo Alama 2.

1. Mikeka ambayo hufumwa turkana ni madhubuti

.....

2. Uchunguzi ambao wangojewa umewadia

.....

q). Ziandike alama hizi za uakifishaji Alama 3.

Alama hisi.....

Paradesi .....

Alama za mtajo .....

4.ISIMUJAMII

ALAMA 10

a. Eleza maana ya vipingele hivi vya Isimujamii huku ukivitolea mifamo mwafaka

Linguafranka

.....
.....
.....

Uwililugha

.....
.....
.....

Lafudhi

.....
.....
.....
.....

Pijini

.....
.....
.....
.....

Kirioli

.....
.....

